51595

MAGYAR KÖZÉLET

TÁRSADALOM, KÖZGAZDASÁG, VÁROSPOLITIKA, MŰVÉSZETEK

Szerkeszti: LUKÁTS ELEMÉR

A TARTALOMBÓL:

Általános árkrach fenyeget...

Dr. Nemes Frigyes: Amiről nyilatkoztak ujévkor és amiről elfelejtettek...

Igaz városházi tükör

az állandóan fellebbezés alatt álló szabályrendeletről,
a Kisipari bonyodalmairól,
a fürdőügyek tendenciájáról,
a Beszkárt civil-ellenőreiről,
a vágóhidak anomáliáiról
és sok más érdekes kérdésről tájékoztat

Az aspyrin — műtrágya? — Hogyan lehet potyán pártolni a művészeteket — Ne a lumenről beszéljünk, hanem az áráról — Késhegyremenő harc a puccolánért — A szájvíz és fogpaszta áruzsoráról — Miért valutáztak a Jelzáloghitelbankban — Hantos Elemér és az osztalék — A Polgári Sör virágoskertje — Mi az igazság a Rokkantsegélyző körül

György Miklós: Lemegyünk a kenyérkérdés mélységeibe

SZINHÁZ — FILM — RÁDIÓ:

Igaztollu Olivér levele

Tűzbiztos-e a Royal Orfeum

Horoszkóp a Metro-filmekről — Milyen film az Extázis

Megjelenik havonta kétszer

VI. évfolyam 2. szám. Budapest, 1934. január 23.

Ára 40 fillér
Ausztriában 40 garas

456
II

Liz *arc- és bőrápoló krém a legjobb kozmetikum.*

Kapható minden jobb üzletben — Gyártja:

„HAJNAL" IPARI R.-T.

Budapest, IX., Gubacsi ut 3

Telefon: József 339-35, 340-48

HYPEROL

szájvíztabletta

ideális száj és torok fertőtlenitő

Én,

te,

ő,

mindenki a

Magyar Közélet-et

olvassa!

Hölgyeim!

Legjobbak és legolcsóbbak a

Filtex

gyártmányai.

MAGYAR KÖZÉLET

zerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Déry ucca 10. IV. em. 10.
lefon: 34-9-23. Postatakarékpénztári csekkszámla 34.255

Általános árkrach előtt

állanánk? Bizonyos jelek erre mutatnak. Lehet, hogy pusztán beteges izgalom, amelyet a sárga emberkék felől fújó szelek okoznak, váltotta ki ezt a tendenciát. Kezdte egy Rákóczi-uti áruházacska azzal, hogy 10 fillérért adott el gallért és valamivel több fillérért valamivel értékesebb anyagokat. Megrohanták. Hatósági közeg kellett a sorbaállás rendjének biztositásához.

Most csak az a kérdés, adhatta-e legális módon ilyen árakon árúit ez a vállalat? Nincs-e mögötte valami, több mint trükk, nem tudjuk, nem is óhajtunk gyanusítani, de kénytelenek vagyunk megállapitani, hogy óriási ellentmondás van a „szinte potya"-vásárt rendező bolt és a környező hasonló jellegű üzletek árai között. Valami nem egyezik itt, amit igen üdvös lenne mielőbb megmagyarázni a vevőközönségnek, nehogy olyan érzés keletkezzék, hogy itt jobbról és balról félrevezetik, aminek roppant káros, de kikerülhetetlen következménye lenne a még maradék vásárlási kedv erős megcsappanása.

Avagy: lehet ilyen árakon, lehet-e egyáltalában sokkal olcsóbban árusitani az adott adó— és egyéb viszonyok között?

Kérdés, amelyre a publikum gyors feleletet vár.

Ne feledjük, hogy egzisztenciánk javarésze a mai árakhoz igazodik, azokon alapul.

Egy árkrach, ha időszerűtlenül és lelkiismeretlenűl idézik elő, általánosan hatna és ez a hatás nem lenne üdvös sem rád, sem másra.

Jó lenne tehát, ha idejekorán belenéznének az ilyen potyaárusítások mélységeibe.

Lukáts Elemér.

Dr. Nemes Frigyes: Amiről nyilatkoztak

és amiről elfelejtettek beszélni . . .

Elmult karácsony, a gazdasági visszaemlékezések és magábaszállások korszaka, elmult az újesztendő, a gazdasági nyilatkozatoknak napja is. Átnéztük és elolvastuk mindezen megnyilatkozásokat és szívünk őszinte szomorúsággal telt meg. Az emberek, a polgárok vígasztváró kérdésére, hogy mit hoz az újesztendő, vajjon mit is feleltek a világ urai, sorsának irányítói? Nyilatkoztak államfők, hercegek, grófok, cikket írtak politikusok, interjut adtak miniszterek és a gazdasági életünknek más irányítói. Elolvastunk mindent, amit kül- és belföldről össze birtunk szedni. Jobb jövőben, reménykedtünk, de, amit ezek a nyilatkozatok nyújtottak, több, mint lehangoltság.

A belső politikában kizárólag *gazdasági kérdések* dominálnak.

Nyilatkozatok középpontjában a *tervgazdálkodás* terve áll. Nagy élvezettel olvastuk a Pester Lloydban *Lakatos Gyula* és *Egry Aurél* nyilatkozatait. Megtudtuk ezekből, hogy az állam eddig is az adó-kedvezményekkel, illetékekkel, vámokkal, refakciákkal, monopóliumokkal, bankrátával, sőt — de ezeket mi tesszük hozzá: a Futurával, Hangyával, O.K.H.-val, Faksz-szal és Láb-bal eléggé beavatkozott a gazdasági élet irányításába. E nyilatkozatokból látjuk azt is, hogy ez csak ú. n. indirekt beavatkozást jelent. (Az adózás tekintetében ellentétes álláspontot képviselünk. — *A Szerk.)* Nos, most majd — 1934-től kezdve — az állam direkte fog beavatkozni.

Ezen célból legelőször is megalkotják a tervgazdálkodási tanácsot. Nem tagadjuk, hogy a tanácsokkal és bizottságokkal szemben meglehetős ellenszenvvel viseltetünk. Az árelemzési-, a kartell-, a konjunktura kutató-, valamint a többi bizottságok és tanácsok üléseiről jegyzőkönyveket és kommünikékat olvastunk. Mind szép volt, de a gyakorlati eredmények, a cselekedetek mintha hiányoznának. Amint értesülünk, a nyilatkozatokból, a tervgazdálkodási tanács egy dolgozó bizottság lesz, amelyik ki fogja dolgozni a tervgazdálkodáshoz szükséges terveket. Ezeket azután a kormány majd végrehajtja.

Az újévi nyilatkozatokból értesülünk azután arról is, hogy nagy takarékosságok is lesznek. Nem bélista, hanem kényszernyugdíjazás alakjában. Az így, időnek előtte nyugdíjazott és erősen munkaképes egyén csakis a magángazdaságban tud és fog elhelyezkedni és miután megélhetési minimuma, nyugdíja és lakpénze által fedezve van, feltétlenül olcsóbb bérrel tud alkalmazást vállalni, miért is lekonkurrálja a magántisztviselők munkabérét, de ezenfelül számos esetben elveszi a kenyerét.

Az újévi nyilatkozatokból hiányzott ez a szempont. Ugyancsak hiányzott a szabadpályán élők aggodalma is. Hiszen a nyugdíjazott kórházi orvos a lakásán feltétlenül fog rendelni és az eddigi tapasztalat szerint is a nyugalmazott főkapitányok és egyéb bírák és ügyészek, valamint miniszterek és államtitkárok se szeri se száma lepi el az ügyvédi pályát. Nem illuzórius-e köztakarékossági szempontból a magángazdaságra reászabadítani a majdnem büntetésszámba menő kényszernyugdíjazott közületi egyének raját, ezáltal szellemi és erkölcsi (mert ezek az anyagi konkurrenciának egyenes függvényei) lerongyolásnak is kitenni a magántisztviselői kart, a szabadfoglalkozásokat?! Hiszen ezek a foglalkozások az ország legbiztosabb adófizetőit reprezentálják és — szerény véleményünk szerint — fiskusi szempontból is, kár ezek jövedelmét az adóztatási minimum alá sülyeszteni.

A *Magyar Közélet* esztendők óta küzd a közgazdasági bajok orvoslásáért. Már régen kifejtette cikkei során, hogy az *OTI*, *MABI* díjak tűrhetetlen nagysága, adómorál helyett a morális adóztatásnak hiánya, a szabad hitelélet és a hitelbizalom válsága az okai a gazdasági bajoknak. Felelőseink nyilatkozatai erről nem beszéltek. Talán csak *Nagy Emil* érintette a kérdést, midőn egy legutóbbi beszédjében az egyetemi diákzavargásokról egy francia közmondással példálódzott, hogy „ha üres a jászol, összerúgnak a szamarak". Igy van ez, mélyen tisztelt nyilatkozók, üres a jászol. Pedig a braziliai kávétől kezdve mindenből a fogyasztást, a felvevőképességet meghaladó többtermelés van. Ime, itthon újabb tanácsot termeltünk.

S kérdjük még tisztelettel, nem termelne-e ezen újabb tanács szerkesztőségünk címére egy tanácsot, hogy elmaradt adóinkat miből fizessük ki? Ez volna egy tanács!

Mártuskának még nem volt babája és csak egy tányér levest tud enni

A kislányom mesélte, hogy egy pajtáskája összeesett az iskolában. Elmondotta, hogy kiderült, nem evett aznap reggelit, de még azelőtti nap sem többet egyelen karéj kenyérnél.

Nincsenek különös filantrop ingereim, általában fura véleményem van a jótékonykodásról, tudja isten, inkább munkát adnék a nyomorgóknak, nem alamizsnát. De az uccán mindig adok a kéregető gyermeknek (csak gyermeknek), mert ilyennek látásán mindig rádöbbenek bizonyos hazugságok ordító valóságaira és nagyon szégyellem magam a szurtos apróság előtt . . .

A kislányom elbeszélése után — tessék elhinni: nagyképűségmentesen — meghívtam a szóbanforgó gyermeket ebédre hozzánk.

Eljött.

Szomorú, vánnyadt apróság. Tíz évével hétnek néz ki. Bátortalan, bizalmatlan. De bizonyos babák kezébe adására arca felpirul, majd heves zokogás rázza csenevész testét.

Megdöbbenten álljuk körül. Mi baj Mártus? — kérdezzük . . .

Elég annyi, hogy kiderült, még sohasem volt babája.

Üljünk ebédhez. Mártuska a nagy tányér leves előtt. Hallatlan intenzitással bekanalazza. Megette. Jön a hús, a főzelék.

A feleségem tele adja Mártuska tányérját. Mártuska rebbenten ül a széken. Nem nyúl a húshoz.

Egyél Mártuskám — biztatjuk.

Ijedten néz reánk. Szemében hatalmas könnycsepp:

„Nem tudok én többet enni, sohasem ettem még ennyit, néni kérem."

Tíz éves a Mártuska és így igaz, ahogy most ideiktattam.

Lemegyünk a kenyérkérdés mélységeibe

Hol kezdődhetnék a kenyér olcsósága. — Miért nincs szerepe a Községi Kenyérgyárnak

Budapest kenyérfogyasztása nagy átlagban napi 300.000 kilógramm. Ebből *több mint 200.000 kilogrammot a kisipari sütődék* állítanak elő. Ez annak tudható be, hogy van egy törvény, amely tiltja az éjjeli munkát és szabályozza a gyártást. Ha ez a tilalom nem állana fenn, akkor Budapest kenyérellátását 10—12 nagy gyár a kezébe kaparinthatná és minden igényt ki tudna elégíteni. Bizonyos az is, hogy kenyérkartell alakulna ki és ennek következtében a főváros is elveszítene 250—280 adófizető alanyt, akik mint sütőmesterek keresik meg a kenyerüket.

A kenyér áralakulása ma olyan határozatlan állapotban van, hogy sem minőségileg, sem árban, precizen meghatározni nem lehet. A kormánynak van egy rendelkezése, hogy a kenyér minőségét *„deklarálni"* kell. Ez csak az elismert kenyérfajtákra vonatkozik. Időközben kialakult azonban több másfajta kenyér is. Ezek az úgynevezett nem elismert márkájú kenyerek, amelyek különböző, színben, különböző minőségben, különféle elnevezések alatt kerülnek a forgalomba.

Mitől függ a kenyér ára?

A kenyér ára sok különböző tényezőtől kellene, hogy függjön. A kis mennyiségben termelő sohasem tudja úgy előállítani a kenyeret, mint a nagytermelő. De ez történhetik fordítva is. A „fekete liszt" bolettamentes, 12 és fél fillérrel olcsóbb, mint a legális forgalomban lévő törvényes, vagyis bolettaterhes liszt. A kis pék, kis termelésnél, ha „fekete" liszttel dolgozik, bár nem a törvényes formák mellett, olcsóbban tudja a kenyeret előállítani, mint a nagy pék. Az olcsóbbságnál külön tényező a *munkabér*, mert hiszen vannak pékségek, ahol egy szakmunkás mellett a mester és házanépe végzi el a munkát és ezáltal a termelési költség is kevesebb. Nem szólva azokról az üzemekről, ahol, mint a legutóbb is olvashattuk. lótakarító kocsisok (lásd a *Perl-kenyér* esetét a kocsisokkal!) és a kenyér előállításához egyáltalában nem értő alkalmazottakat használtak fel. Igy nagyon is megérthető, hogy ezek a pékek miért tudtak olcsó kenyeret készíteni. Mert a rendes munkabéreket fizető mesterek üzemeiben előállított kenyérnél *a munkabér 12—15%*, míg azoknál, akik nem szakmunkásokkal dolgoznak, ez a költség csak 3—5%.

Hitelbevett liszt — olcsó kenyér.

Szólni kell a szennyversenynek minősíthető árrendszerről is. Megtörténik, hogy a hitelbe vett lisztet áron alul adják el, utána bezárják a pékséget. Ez is egyik lehetősége az „olcsó" kenyér előállítási és árusítási lehetőségének.

A publikum azonban ezeket a jelenségeket nem figyeli. Az „olcsó" kenyér varázsa előtte nem bir különösebb jelentőséggel, aminek az a magyarázata, hogy megszokta az egyes bevált márkájú kenyereket és csupán megszokásból vásárolja. Igy például az egyik nagy, egyébként lényegében tejüzem kenyere „márkás" kenyérré nőtte ki magát.

Néhány szó a Községi Kenyérgyárról

A Községi Kenyérgyár különleges berendezésével, amilyen Magyarországon nincs sehol sem, kerekeken járó, kihúzható és betolható sütőlapon süti a kenyeret úgy, hogy a vetőlapát, ez a nélkülözhetetlen pékeszköz, a Községi Kenyérgyárban — ismeretlen. Az ilyen kenyér sohasem bir versenyt okozni a magánvállakozási pékségben sült kenyerekkel, mert a magánpékségeknél, rögtön a bevetés után, mesterséges gőzben sül és színesedik a kenyér, jólzáró kemenceajtók mellett. A Községi Kenyérgyárnál az izzólapokra tett tészta gőze, kemencén kívül elillan, az ajtaja nem zárható jól. Ezért a magyar ízlésnek megfelelő domború, nagy likacsú, vastaghéjú kenyér nem tud a Községi Kenyérgyárban sülni és bár olcsóbb, *fogyasztása aránylag mégis minimális, mert a 300.000 napi kilogramm fogyasztásból csak 3—4% Budapest fogyasztásának.* De ez a mennyiség is csak úgy kerekedik ki, hogy a Községi Kenyérgyár termékét a *kórházak, szeretetházak és más hasonló jellegű intézmények* fogyasztják. A *Községi Kenyérgyár sütésének legföljebb 30%-át fogyasztják a magánforgalomban.* A Községi Kenyérgyár a mult időben 4—6 fillérrel, vagyis 12—15%-kal volt olcsóbb, mint a magánvállalkozási kenyérgyárak. Olcsósága ma is megmaradt, mert *2 fillérrel olcsóbb a többi kenyérnél*, igaz, de *mégsem fogy.*

Hiba a vezetésben?

A Községi Kenyérgyár egyébként sokkal olcsóbb is lehetne, ha *nem kellene a főváros háztartásához évente több, mint 100.000 pengővel hozzájárulni.* De talán

a vezetésben is van a hiba,

mert

az üzemnek a műszaki vezetője egy — főgépész címet viselő úr, holott semmiféle gőzgép a gyárban nincsen, ha csak a krumplifőző üstöket nem minősítik gőzgépnek.

Ez az úr jól érthet a rúdvasesztergályozáshoz, de hogy a kenyérsütéshez és a kiflisodráshoz nem ért, azt a gyár szerepe bizonyítja.

Az intézet élén ugyancsak nem szakember áll, mert Kellner igazgató sem tanult pékséget és semmiféle lisztfeldolgozási ággal nem volt kapcsolata, hiszen azelőtt, mint fővárosi számtiszt, a tattersali lóvásárokat könyvelte.

Mi a tennivaló?

A magyar nép természetéből folyik az, hogy a kenyér a legfőbb táplálkozási cikke, így tehát ebben az agrárországban nagy figyelmet kellene fordítani a kenyér gyártására, forgalombahozatalára és az ár kialakulására. *Nem volna szabad megengedni, hogy szakavatatlan emberek, betegek, egészségtelen levegőjű pincehelyiségekben kenyér előállításával foglalkozhassanak.* A hatóságoknak minden eszközzel arra kell törekedniök, hogy

az éjjeli munkát tiltó sütőtörvényt tartsák be az egész vonalon, mert csak ez a biztosítéka az egészséges körülmények között előállítható kenyérgyártásnak, az egészséges árkialakulásnak és a fogyasztóvédelemnek.

De a jelen pillanatban még ezeknél is fontosabb, *a bolettának*, a legbrutálisabb fogyasztási adónak a megszüntetése. Lehetetlenség ugyanis az, hogy *6 pengős búza idejében 22—36 fillér legyen a kenyér kilogrammja*, amikor boletta nélkül 10—11 fillérért lehetne jófajta lisztet előállítani és békeidők szokása szerint, ahány fillér volt a liszt kilója, annyi lenne a kenyér kilogrammja, de így *minden kilogramm kenyeret 9 és fél fillér boletta terheli.* Agrár-Magyarországnak sokszázezer embere azért nem tud elég kenyeret fogyasztani, mert a boletta megduplázza a kenyér árát.

György Miklós.

Különös háború a Hungária Műtrágyagyár és a Tari Kőbányák között

A *Hungária Műtrágyagyár* és a *Mándy és Saár*, Tari Kőbányák cég között már hónapok óta késhegyig menően éles harc folyik a *„puccolán"* elnevezésű építőanyag miatt. Ez a kíméletlen üzleti verseny, méreteiben és hevességében már régen túllépte azokat a határokat, amelyeken belül két konkurrens cég egymással megmérkőzhet. Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogják e különös háború kulisszatitkai, utánajártunk az ügynek és *illetékes helyről* a következő információkat kaptuk:

Az úgynevezett *puccolán* nem egyéb, mint az építkezéseknél általában használatos habarcstömítő anyag, de Magyarországon csak a legutóbbi időkben gyártják. Azelőtt importált, főleg német anyagok voltak használatban. Körülbelül egy éve annak, hogy úgy a Tari Kőbányák, mint a Hungária részéről előkészületek történtek belföldi puccolán-anyag előállítására. Az elvi engedélyt az anyag forgalombahozatalára a Hungária szerezte meg előbb a fővárostól, de rövidesen a Tari is engedélyt kért a terjesztésre. És bár a műegyetemi előkísérletek szerint a két anyag egyenértékű, ez év elején

a főváros a Tari-puccolán forgalombahozatalát betiltotta, de hamar meggyőződve ennek a határozatnak jogtalanságáról, néhány nappal később körtelefonálás útján vonta vissza a határozatot,

azzal, hogy ez ügyben új, módosító határozatot fog kiadni. Általános meglepetést keltett azonban, hogy

ez a már egyszer visszavont határozat a visszavonás után egy héttel mégis eredeti szövegezésében jelent meg a Fővárosi Közlönyben,

ami újabb bizonytalanságra adott okot.

Közben a főváros tényleg kiadta az ígért módosító határozatot, melyben a Tari puccolán forgalombahozatalának tilalmát visszavonta. Ehelyett *az anyagnak csak egyes megnevezett célokra való alkalmazását tiltotta el.* Mándyék természetesen megfelelebbezték ezt a módosító határozatot és vizsgálati bizonyítványokkal igazolták, hogy anyaguk a Hungária elvi engedélyében leírt követelményeknek megfelel. Kérték tehát, hogy az engedélyt az ő anyagukra is minden vonatkozásban terjesszék ki.

Ekkor már a háború teljes erővel dúlt a két konkurrens vállalkozás között. A Hungária azzal a taktikai fogással igyekezett versenytársától megszabadulni, hogy a régi elvi engedélyt töröltette és

az újonnan megszerzett elvi engedélyébe olyan speciális sajátságokat vett bele, melyekkel a legkiválóbb német anyagok sem rendelkeznek.

Ilyenformán — mivelhogy a Tari Kőbányák felebbezésének elintézése előtt tényleg megjelent a Hungária új elvi engedélye — a Közmunkák Tanácsa *vizsgálat nélkül* azzal az indokolással utasította el a Tari-féle felebbezést, hogy „anyagja az új elvi engedély határozmányainak kielégítését még nem igazolta."

A Tari-puccolán ennek ellenére is jelentős versenytársa maradt a piacon a Hungária-puccolánnak, mindazon építkezéseknél, melyekre a főváros és a Közmunka Tanács ellenőrzése nem terjed ki. A két harcban álló ellenfél nem hajlandó fegyverszünetet kötni. Az éles verseny már annyira elfajult, hogy a Hungária-gyár *megbízottaival ellenőrizteti, hogy az építkezéseknél használnak-e Tari-puccolánt.* Ez az eljárás persze visszaélésekre adhat alkalmat, mert ezek az ellenőrzések könnyen hatósági ténykedés látszatát kelthetik.

*

Miután pedig a harcbanálló felek ügye a székesfőváros építkezési érdekeit is érinti, kötelességünknek tartjuk erre a témára adandó alkalommal visszatérni.

Védekezzünk az áruzsora ellen

Ballada a szájvíz és fogpaszta frontról

Elvileg vajjon kinek lehet szava az ellen, hogy valamelyik vállalat minél jobb üzletet akar csinálni. Nagyon kézenfekvő, hogy ehhez joga van.

Még akkor is, ha például szájvíz és fogpaszta eladásával foglalkozik és különösen, ha a közönség olyan indolens, hogy magára sózat mindenfélefajta ilyen cikket olyan árért, amilyent épen bemondanak neki.

Viszont kételkedünk abban, hogy nem közérdek-e felvilágosítani publikumunkat szarvas hibáiról, megmondani neki, hogy félrevezetik, hogy kihasználják, hogy egészen enyhe kifejezéssel éljünk.

Mert ez történik a szájvizek és paszták esetében.

Igyekszünk példával szolgálni.

Van egy szájvíz, amelyet erősen reklámoznak. Nagyon drága. Nézzük csak mibe kerül a gyárnak. Vegyünk egy decit belőle. Kell hozzá:

90 gramm töményszesz,
2 „ menthol,
0.5 „ salol,
0.5 „ borsmenta olaj,
8 „ víz és
5 centigramm sacharin.

Egy ilyen keveréket bárki készíthet otthon és épen olyan „kitűnő" szájvizet kap, mint a gyárak által hirdetett árú. A különbség csupán az, hogy a fenti összeállítás, amely majdnem *2 deciliter* szájvizet eredményez, a buzgó takarékosnak

maximum 45 fillérjébe kerül.

Persze a gyárnak legfeljebb kevesebbe (nagy mennyiségek beszerzése okokból). A gyár hozzáad még üveget, ára 1 decinél 22 fillér, legnagyobbja 30 fillér; adjusztálja à 3 fillér.

A csipetnyi különbség a bevásárlásnál észlelhető, amikor a kb. 50 filléres (cakkumpakk) árúért *2.80* pengőt kíván a kereskedő. A kereskedő 20%-os haszonnal dolgozik, tessék kiszámítani, milyen abnormális haszon esik a gyárra.

*

Lássuk a fogpasztát.

Egy tubus körülbelül *1.— pengőbe* kerül.
A vállalatnak ez mindenestül 28 fillérjében van.

A haszon körülbelül 150%-os.

Kérdezzük: rendjén van ez így? Szabad ma 150 %-os haszonra dolgozni? Vajjon milyen haszonnal értékesíti munkaerejét ma a munkás, a magán- és köztisztviselő?

Igaz, hogy nem mehet mindenki szájvizet és fogpasztát gyártani.

Az Aspyrin — műtrágya?

A kitűnő „*Magyar Drogista*" szaklap ez évi január 10-iki számában olvassuk:

„*Az Aspyrin mint növénygyógyszer.*

Frankl Antal szegedi gyógyszertártulajdonos, a kitűnő szakíró, a „*Gyógyszerészeti Értesítő*" december 10-iki számában a következőket írja „Szemelvények fakult írásokból" című rendkívül érdekes cikkében:

„*Az aspyrint,* mint gyógyszerújdonságot, szaklapunk 1899-ben említi először. *Ströcker* Alajos kartársunk a szakosztályban tartott előadást, ahol az aspyrin kémiai alkatát és készítési módját ismertette. Eddig mint a „minden bajok orvosságát" ismertük, *most egy folyóirat, mint a „növények orvosságát" ismerteti. Azt írja, hogy a szabadban tenyésző növények, ha cserépbe ültetjük át, gyakran nem akarnak továbbtenyészni. Két aspyrintabletta egy pohár vízben feloldva, csaknem mindig meggyógyítja az ilyen betegségben szenvedő növényeket. Az aspyrin hideg vízben oldva, ezenkívül jó orvosság a fagytól károsodott növények újraélesztésére is. Szóval mindent gyógyít!*"

A gyógyszerészek tehát nemcsak a drogisták beadványából értesülhetnek az „aspyrin" növénygyógyító és felélénkítő hatásáról. Az aspyrin ezzel hivatalosan is kivonult a „kizárólag gyógyszerként használt" szerek közül. Az aspyrin növényi tápsó vagy műtrágya, mindegy: ipari célra is alkalmazható."

A fejünkhöz (amelyet néha aspyrinnal gyógyítunk) kapunk. Hát mi az aspyrin tulajdonképen? Orvosság, műtrágya?

Mélyen tisztelt orvosi társadalom, egészségünk éber őre, kérünk téged, deríts világosságot erre az aspyrin-sötétségre.

Kiirtják a silány és nívótlan kozmetikai szereket

Az ember folyton tanul. Holtáig. Akár pap, akár nem. Legfőként saját kárán. Ezen nemcsak az okosak tanulnak, hanem a szerényebb szellemiekkel megáldottak is. Mindenki, de elsősorban, ha a fogyasztók rendjébe tartozik.

Sajnos, mindenki elsősorban ebbe a rendbe tartozik.

Arról van szó, hogy a gyárak készítményeik árainak megóvása céljából rideg rendeletekkel árasztották el a klienturájukat képező kereskedelmet. Tették pedig ezt azzal a jelszóval is, hogy gyártmányaik minőségét is megvédelmezzék. Erre pedig okul hozták fel legveszedelmesebb ellenfeleik, a „pincegyárak" illetéktelen, de egyre növő konkurrenciáját. A „pincék" olyan vállalkozások, amelyek speciálisan a kozmetikai iparban selejt, sokszor szemét anyaggal dolgoznak, kijátszák az állami rendelkezéseket, adót titkolnak s mindennek egyszerű következésképen fantasztikusan olcsó árucikkekkel árasztják el a kereskedőket.

A harc eredetileg innen indult el, azzal a jelszóval, hogy maguknak a droguistáknak kell fellépni a silány és nívótlan készítmények ellen. Ankét fejlődött ki, amely a szakma lapjának hasábjain egyre élesebbé vált és egyre nagyobb hullámokat ver. Legutóbb

Fehér Gyula, a Diana-gyár vezérigazgatója

írt erről a kérdésről nagyon érdekes értekezést. Ebben elsősorban

az áruházakat okolja azzal, hogy a közönségre a legnívótlanabb cikkeket sózzák, hogy nem megbízható helyről szerzik be szükségleteiket, hogy tehát az áruházak azok,

amelyek ilyen üzletpolitikájukkal

végül is elriasszák a közönséget a vásárlástól és ezzel a tisztes kereskedelemnek a legnagyobb kárt okozzák. *Fehér Gyula* persze ezt általánosítja és minden árucikkre érti. Nagyon érdekes és talán jellemző is cikkének (milyen kár, hogy az ilyen, egyébként elsőrangú hozzáértéssel szerkesztett szaklap nem jut el a közönség széles rétegeihez!) az a része, amely az

olcsón való árusítás ellen

emel szót, ámbár okfejtése itt is igen szívlelendően okos. Fehér, persze a karteleket és elsősorban a saját karteljüket is védi.

Nagyközönség szempontjából a fentiekből csak annyit kellene feltétlenül megjegyezni:

silány és nívótlan kozmetikai cikkekkel vannak tele a drogériák, sokszoros vigyázatra van tehát szükség a bevásárlásoknál és korántsem elég bevárni a szakma belharcának végét, maga a publikum igyekezzék jól megnézni, hogy mit kap a drága pénzéért a drogériában.

Valuta és kapukulcs

Ejnye, Jelzálog Hitelbank

Szegény *Jelzálog Hitelbank* nagyon haragudhatik most azokra, akik a bíróságot meg az ujságot kitalálták. Nem is csoda, alig múlik el nap, hogy valamilyen vonatkozásban ne esnék szó a lapok *törvényszéki rovatában* a Jelzálog Hitelről.

Néhány nappal ezelőtt kapott a bank két főtisztviselője *fejenkint 1 évi és 2 hónapi börtönt valutázás miatt.* Ilyesmi megesett már mással is, Rombach uccai zúgtőzsdésekkel, levitézlett rövidárúügynökökkel, de mégis különös, amikor egy elökelő bank főtisztviselőire sütik rá a zúgvalutás, a pengőrontó megszégyenítő bélyegét. Annál furcsább, mert az egyik vádlott vallomásában elmondotta, hogy *valósággal rákényszerült a valutázásra,* mert a levonások után olyan kevés maradt a fizetése. Kissé helytelen az ilyen bérpolitika, nem gondolják az urak?

Aminthogy az sem igen növeli a bank tekintélyét, hogy a bank két sulyos ezreket kereső igazgatója *a házmesteren igyekezett takarékoskodni.* Sokat járt társaságba a két igazgató, sokan is jöttek hozzájuk, szép summa ment volna el kapupénzre. Nem jó, ha egy szegény házmester ennyi jövedelemhez jut. Hát inkább kapukulcsot követeltek a házmestertől és *nem fizettek neki egy vasat sem.* Örüljön szegény feje, hogy a saját pénzéből vehetett a bank házának villanykörtéket és javíthatta a liftet. Mert ezt sem fizették meg neki. A banknak szegénynek, nincs miből. Rámegy a pénze a tisztviselők fizetésére, akik valutázásra kényszerülnek, hogy éhen ne haljanak. A házmesternek viszont bőven telik. Kap eleget az igazgatóktól.

A lumen és a közönség,

azaz miért drága az Izzólámpa

Egészen bizonyosan a japán konkurrencia fenyegető réme hívta életre a lumen-jelzést, amelyet két évtizedig egész nyugodtan nélkülözött gyár is, fogyasztó is. Mi persze elhisszük, hogy igen fontos, hogy a lumen minél jelentékenyebb legyen, természetes is, hogy a lámpa jósága nem közömbös a vásárló szempontjából. Annál kevésbbé, miután alaposan meg, sőt túlfizettették vele immár hosszú évek óta az árát. Az izzólámpakartel, amelynek nyeresége szinte teljesen idegen tőkések zsebébe vándorol, hihetetlen módon visszaélt kiváltságos helyzetével. A fogyasztás védtelenül állott *Egyesült Izzóékkal* szemben, ahol még például szociális érdekekre (munkásfoglalkoztatás), vagy nagy állami adózási szempontokra (lásd adóügyeit) sem igen hivatkozhatnak.

Különben az egész kérdés megérett arra, hogy az ország fórumán foglalkozzanak vele. Még akkor is, ha a *Világítástechnikai Állomás* már szakcionálta a vállalatok intézkedéseit.

De hol a vásárló közönség érdeke?

Ezért, ezért a félredobott szempontért kell lemenni a lumen-kérdés mélységeibe és egyáltalában az izzólámpa-ár rejtélyeibe.

Akkor is, ha a japán olcsóság ellen megvédenek bennünket a kartel jólszervezett machinációi.

Elsőrendü polgári érdek ismerni a Városháza ügyeit

Rendet a Kisiparinál.

A kisember: iparos és kereskedő azt hiszi, hogy az ő végvára a *Kisipari Hitelintézet.* Hiszen itt hitelt adnak neki (persze megfelelő fedezetre, enélkül ma oda fel sem botlik senki), ezért elmegy oda, ha ilyen szükséglete kerekedik. Jól fűtött helyiségben tisztviselők egymás hegyén-hátán. Kap egypártíz nyomtatványt, tessék kitölteni, de jó lesz, ha lexikont vesz elő, annyi a kérdés bennük. Ezen is keresztülesik pár nap alatt, s azután várja a kölcsönt. Hogy is szól a mese vége? Ma is várja, ha meg nem halt... Enyhítjük a viccet: nem minden esetben van így. Tudunk eseteket, amikor percek alatt helyén volt a kölcsön. (Hja, kérlekalássan!)

Azonban félre a tréfával! Itt a komoly kérdés a főváros illetékeseihez:

meg vannak-e győződve arról, hogy az adott viszonyok követelményeinek megfelel-e ez az intézet;

meg vannak-e győződve arról, hogy feltétlenül szükséges ez a különállás, amely annyi fölös adminisztrációs költségébe kerül a polgárságnak, nem lehetne-e az egészet két (kettő) szobában lebonyolítani kellőbb ellenőrzés mellett a főváros másik nagy és kitűnően funkcionáló pénzintézete kebelében?

Reméljük, sor kerül ezeknek a kérdéseknek mérlegelésére is a racionalizálás 1934. esztendejében.

Tiszta játék a fürdőkkel,

még hozzá a hozzánemértés vad játéka, amelynek csak egyetlen következménye lehet, a továbbgurulás a lejtőn.

Három, ilyen remek, ezer lehetőséget nyújtó objektum nem tud reális eredményeket produkálni a városi kassza részére, nem kétségbeejtő ez?

Méltóztattak látni, tanulmányozni a városi fürdők mérlegeit? Érdemes elemezni őket. Segít-e a pezsgőfürdő a mérlegek apadó számain? Hát a *Rudas* körüli herce-hurca mennyire lendít a dolgok során?

Egyetlen gesztus segítene. Ettől azonban fáznak.

Oda kéne engedni a szakértelmet a városi fürdők ügyéhez. (Van ott ugyan egy, de annak a szárnyait elnyesték.)

Félünk attól, hogy mire ennek a követelménynek eleget tesznek, késő lesz.

Ám ezért muszáj a felelősséget viselni.

A lakbérleti szabályrendelet

életbeléptetése körül különösen furcsa hírek keringenek. Az bizonyos, hogy a főváros megtette a magáét ebben az ügyben, bár itt is rendkívül sok huzavona után kerülhetett csak tető alá. De mégis elkészült.

Mint most halljuk, a lakbérleti szabályrendelet még sem léphet életbe, mert bizonyos érdekeltségek, elsősorban a háztulajdonosok, azután a házfölügyelők, megföllebbezték, ami azt jelenti, hogy megindul az „összeegyeztetés" munkája, közben a milliós főváros lakossága ökölbeszorított kézzel kénytelen szemlélni az „érdekeltségek" lapdázását. Arra azonban nem gondolnak ezek az „érdekeltségek", hogy végeredményben ebben a fővárosban több a lakó, mint az „érdekelt". Mert ha érdekeltekről van szó, a főváros lakossága valóban érdekelt a szabályrendeletnél. De az „érdekeltek", akik mindig csak az érdekeikre hivatkoznak, de viszont a mások érdekeit sohasem veszik tekintetbe, jobban tennék, ha abbahagynák ezt a véget nem érő amerikázást és útjára engednék millió adófizető pesti polgár érdekében a szabályrendeletet.

Polgári ruhás ellenőrök molesztálják a kalauzokat

munkaközben, aminek következménye sem marad el, mert az ellenőrzést végző ellenőrök rajtaütésszerűen akarják tettenérni a tantuszokkal üzérkedő kalauzokat. Ennek a rajtaütésnek persze az utasközönség látja a kárát és éppen ezért, ha a Beszkárt minden áron ellenőrizni akarja a magukról megfeledkezett kalauzokat, a motozást ne a villamoson, botrányos jelenetek közben, hanem a végállomásokon végeztesse el.

A kisszakasz „sikere" nem éppen muszáj, hogy a *hangos sikert* úgy bizonyítsa, ahogy azt a polgáriruhás ellenőrök csinálják.

A városházi munkásnyilvántartóhivatalnak

idáig az volt a rendeltetése, illetve kellett volna, hogy ezt a rendeltetését így töltse be, hogy kizárólag budapesti lakósú munkásokat alkalmazzon a városi közmunkákat végző vállalkozóknál. Megállapítást nyert, hogy a vállalkozók a polgármester többízben kifejezésre juttatott akarata ellenére sem tettek eleget ennek a kívánságnak, miért is panaszok hatása alapján a főváros vezetősége elhatározta, hogy nem lesz elnéző az idegen munkásokat alkalmazó cégekkel szemben. *A rendelkezésre álló eszközökkel egyszersmindenkorra elejét akarja venni a kijátszásnak.* Errenézve nagyobb hatáskörrel ruházzák föl a szociálpolitikai ügyosztály keretében működő munkásnyilvántartó hivatalt, amely már a legutóbbi inségmunkák alkalmával jelölte ki az alkalmazandó munkanélkülieket. A *Magyar Közélet* a közelmultban szóvátette, hogy a munkásnyilvántartó hivatal nincs tekintettel az inségmunkások lakhelyére és így többször előfordult, hogy például az *első* kerületben elvégzendő munkákhoz a *hetedik* vagy a város másik végében lakó inségmunkásokat jelöltek és küldtek ki. Ezt az eljárást már akkor *sérelmesnek* tartottuk, mert szociális szempontból helytelenítettük, hogy *az amúgy is leromlott fizikumú inségmunkások lakóhelyüktől messze fekvő és hosszú ideig tartó gyaloglás után jussanak el.*

Most, hogy a főváros vezetősége — nagyon helyesen — rendet kíván teremteni a városi közmunkákat végző vállalkozók között, hogy azok *a mai alacsony munkabérek dacára ne alkalmazhassanak még alacsonyabb munkabérekért dolgozó vidéki munkásokat, helyesen tenné a főváros vezetősége, illetve a szociálpolitikai ügyosztály, ha a munkásnyilvántartó hivatalt arra is utasítaná, hogy az inségmunkásokat lehetőség szerint a lakóhelyükhöz legközelebbfekvő városi közmunkáknál alkalmaztassa.*

A vágóhidak anomáliáira

legfőbb ideje ráterelni a közfigyelmet. Azt olvassuk egy panaszos levélben, hogy még ma is a földre dobálják a húsrészeket, aminek oka az intézmény olyan primitivsége, amire Budapesten kívül példa nincs. (Még a Balkánon se!) Szakemberek — többek között — azt is megállapították már, hogy annyi új építkezés elle-

nére, komoly (szóval, ha a gazdasági válság elmúlik) teljesítményre a vágóhidak képtelenek. (Szép perspektíva!) Hiányolják az *export-vágóhidat*, furcsállják a futócsigák rossz rendszerét, a rúddal való emelést. Közegészségügyi szempontból is nagyon sok a kifogásolni való és ugyanilyen hibák történnek a

Községi Élelmiszerüzem

vágásainál is. Nagyon rossz és egészségtelen a hűtési rendszer. Nincsenek kellő munkásvédelmi intézkedések sem.

Szóval itt is hanyagul teljesítik kötelezettségeiket azok, akik felelősséggel tartoznak annak a fővárosi polgárságnak, amelytől rangot, stallumot és fizetést élveznek.

A nagy idea a valóságban.

Megindult a racionalizálás az irattár átszervezésével s a magunk személyes tapasztalata alapján állíthatjuk, hogy az új rendszer nem egyszerűsítette, hanem komplikálta, nem gyorsította, hanem egyenesen lassította az ügymenetet. Ezelőtt, ha beadtunk egy ügyiratot, megkaptuk a számát s az alatt a szám alatt sürgethettük. kereshettük bármely ügyosztályhoz ment is. Most a beadott irat minden ügyosztályon újra iktatásra kerül, új ügyosztályi számot kap. Minthogy a legtöbb ügy megjár 3—4 ügyosztályt is, nem egyszer iktatják, hanem három-négyszer, ez a tisztviselők munkáját csak szaporította, anélkül, hogy a nagyközönségnek az ilyen halvaszületett idákból haszna lenne. Minthogy egy ügyirathoz újabb iktatott ügyiratok kerülnek, az olyan ügyiratra, amelynek eddig két előszáma volt, most négy lesz, amelyiknek négy, annak nyolc. Hogy hol van ebben a rendszerben az egyszerűsítés, a spórolás, a könnyítés, azt talán csak azok tudják, akik nagy koncepciójukkal ezt a „racionalizálást" kiagyalták. A rendszer ugyan még csak néhány hete (január 1. óta) van érvényben, de nem jósolunk még néhány hónapot sem az újításnak s vissza kell térni, a régi, bevált, kipróbált rendszerhez, annál is inkább, mert néhány osztályon az osztályvezetők kereken visszautasították — mint kivihetetlent — az új rendszert. De talán össze lehetett volna hívni az osztályvezetőket, mielőtt az új módszert bevezették? Azt hisszük, ha ez megtörtént volna, sikerült volna egy fiaskótól megkímélni az adminisztrációt.

Az Eternit-művek és a főváros

nemrég lezárt kínos ügyét nehéz elfelejteni. A bűnösök fölött már ítélt a bíróság, s miután mégis csak hazai, például munkásérdekről van szó, fontos lenne, ha a vállalat ismét elfoglalhatná régi pozicióját a közgazdaság területein. Más kérdés, joga van-e belátható ideig aspirálnia közszállításra. Azt halljuk, az *Eternit* ismét a főváros felé gravitál. Ha ez így van, kérdezzük: lehet-e, szabad-e a történtek után beengedni ezt a vállalatot a fővárosi szállítások berkeibe? Mindenesetre felfokozott érdeklődéssel kísérjük errevonatkozó hadmozdulatait.

A Beszkárt új illetményszabályzatának

lesz egy igen érdekes pontja, amely szerint nők csak *kezelőtisztek* lehetnek. Hogy mi az értelme ennek a rendelkezésnek, nem tudjuk. Csak annyi bizonyos, hogy ma, amikor a nők mindenütt megállják a helyüket, kár éppen a Beszkártnál ilyen intézkedéseket életbtléptetni.

Lesz-e kinevezés a Hévnél?

Erre kíváncsi 256 Hév. alkalmazott, akik már 6—7 éve szolgálnak. Ez a kinevezés mindössze 120.000 pengőbe kerülne a vállalatnak. Jogi fikció miatt nem szabad az alkalmazottak szerzett jogait megrövidíteni.

Hol késnek a Beszkárt-lakóházak?

Ezt kérdik különösen a szépilonai állomáson szolgálatot teljesítők, akik a környékbeli községekben laknak.

A MABI új központi rendelője előtt

mikor lesz villamos- és autóbusz-megálló — erre kíváncsiak a rendelésre járó tagok, de mi is, akik jó egynéhányszor figyelmeztettük és kértük a *Beszkárt* illetékeseket már, hogy idejében gondoskodjanak a megálló létesítéséről. A központi rendelő — mint halljuk — február 28-án megnyílik. Beszkárt igazgatósági és egyéb funkcionárius urak, lesz-e addigra megálló?

Hotelszoba, január 22.

Kedves Szerkesztőm,

most látom csak, ennél a második levélnél, minő nehéz, majdnem megfejthetetlen feladatot rótt Ön reám. Számoljak be színházi, mozi és pletyka-eseményekről! De az istenért, mit tegyek, amikor nincsenek ilyen „események". Nem mondom, jöttek újak itt is, ott is, de eseményszerűen sehol. Rágom a tollat, fogom a fejem, s íme erőszakot veszek magamon: a kellemetlen című *Vígszínház*-produkció még mindig nem az igazi, s egy-két felfrissített francia szellemesség sem menti a sikertelenséget. Pedig a szereplők buzgóságában nincs hiba. Túlzás lenne azonban akármelyiket is kiemelni. Iparkodnak, slussz. A Király uccában még mindig *Strauss* melódiájára hisszük el, hogy a szép folyam kék, de mint halljuk, *Föld* barátunk erősen kacsintgat az istállók irányában. Hja, tavaszi szellők a légben! Bárdos Artur jelesen végezte az évadot. Nem ad színházában „helyet" az ifjúságon kívül teremtett léleknek. Igy helyes. Éljen a kasszsa. Szembeállunk azzal az irányzattal, amely a *Nemzetit* paren-

tálja. A sztregovai titán kihúzza őket a vízből. Uj röneszansz következhetik, ha *Voinovich* ott fogja meg, ahol kell. Operánk legnagyobb szezónsikeréül a bál ígérkezik, bár, mint értesülünk, *Fellner Alfréd* több árnyalattal kopaszabb lett — a jegygondoktól. Ugyancsak áll a bál még mindig az Izabellában, ó drága Palomita mia, fehérkeztyű és *Rökk* papa, kinek édes-zamatos alakítója *Radó*, kacagtatott halálra minket a *Terézkörúton*. *Csortos* megunva a lagunák vizét, inkább az *Andrássy* úton evez, újabb és ismételt, de kiérdemelt babérokért.

Film.

A színházi lap heti filmkrónikása egyébként nagyon okosan megírt sorai elején súlyos vádat emel a mozik publikuma ellen. A magyar filmet veszi védelmébe a kritizáló közönséggel szemben. Én perbeszállok a krónikással. Tagadom, hogy a közönség erősebb kritikai ingere ártana a hazai produkciónak. Talán inkább a jobbra serkenti. Különben is jobbat szeretne látni az itthoniaktól, mint amit külföldről tálalnak. Hiszen ebben akkor sincs köszönet, ha olyan pazarul tálalják, mint a *Táncoló tündéreket*. Aki azt hiszi, hogy ennél több mondanivalóm lehet a most futó filmekről, kénytelen vagyok tévedéssel vádolni.

Rádió.

Tudom, szerkesztő úr, figyeli a rádió műsorát. Nem kerülhette el figyelmét, hogy az e heti sikerültebb, mint a korábbiak. Ugylátszik, jó iskola volt a szilveszteri lecke, amelyről üssék rá a „soha többet" pecsétjét. Közvetítették a *„Sárga lilom"*-ot. Mi lesz a *Bál a Savoyban* közvetítésével. Nem kell *Heltai Jenő*? Kedves mikrofón élmény volt a Nippon-versek, amelyeket a mindjobban előtörő *Réthy Anny* interpretált nagyon tehetségesen.

Hangverseny.

A *Székesfővárosi Népművelési Bizottság* hangversenyei egyre tartalmasabbak. A *régi hangszereket* bemutató hangversenyen *Láng Erzsébet* cembaló játékát kell megdícsérnünk. *Csuka Béla, Montag Vilmos, Montag Lajos* és *Spitzer Tamás* ugyancsak őszinte elismerést érdemelnek játékukért. Ez a hangverseny a komoly és céltudatos munkát jellemzi. A *Magyarországi Tót Közművelődési Egyesület*, és a Népművelési Bizottság támogatásával rendezett *tót hangverseny* dícséretreméltó kultúrcselekedet volt. Ugylátszik, hogy a Népművelési Bizottság jó úton jár. Ezt kell mondanunk a kiadásában megjelenő *„A zene"* folyóiratról is, amelynek egyre kifogástalanabb színvonala, tartalma a kitűzött célt segíti elő.

Pletyka.

Az összes pletykákat februárra hagyom. Megsúgjam, miért? Zajlani fog a bálszezón és hogy is mondja a kedves refrén: Egy kis édes félhomályban . . .

Miért bukik el a Royal Orfeum

A pénztárnál, amikor 4 pengős jegyét az ember megváltja, megkérdezi: kérem, jó ez a hely? (Ugyebár 2 darab 4 pengős jegy váltásánál ehhez valószínűleg joga van a polgárnak.) A pénztáros a legjobb helynek minősíti a 4 pengős jegyet, mire pesti polgár b. nejével este megérkezik a címben nevezett művészeti intézmény meglehetősen piszkos előcsarnokába, amelyen keresztül sötét és szűk folyosón át és egy több olajozással biró keresztút megfejtése után a ruhatárra bukkan, amely hasonlóképpen piszkos, sötét és az isten is arra teremtette, hogy ott életveszélyes tolongás közepette agyontapossák az embert.

A nézőtér bejáratánál fantasztikus rendetlenség és főleg — piszok található és látható. Mire hosszas keringőzés után a helyére kerül az ember, kiderül, hogy a 4 pengős jegy éppen az oszlop mögött van, ahonnan csak abban az esetben volna látható a színpad, ha ez a hely nem emberek, hanem — zsiráfok részére készült volna.

Megdöbbent lélekkel nézünk körül a nézőtéren. Valóban csodálatos, hogy a tűzoltóság ilyen sokáig tűrte a Royal Orfeumban tapasztalható állapotokat.

Hogyan lehetséges, hogy ebben a különben is szűk helyiségben, ahol a székek ízléstelen közelségre kényszerítik a jegytulajdonosokat, a dohányzást is megengedik. Hiszen a különbség etekintetben a többi színházakkal szemben *csak* annyi, hogy a Royal Orfeum sokkal tűzveszélyesebb (dohányzás nélkül is). Látta-e már a tisztifőorvosi hivatal ennek a színháznak a mellékhelyiségeit, a toiletteket? Mikor vizsgálták utoljára tűz- és egyéb szempontokból ezt a lokált, amely mai állapotában arcpirító szégyene színházi kultúránknak. És mindez a főváros szívében.

Miért könyörög a METRO oroszlánja

Most hozta nyilvánosságra a *Metro-Goldwyn-Mayer* a szezón második felének a programmját. Nem is helyes kifejezés, hogy *„nyilvánosságra hozta"*. Megkezdte verni a nagydobot kiválónak mondott produkciói érdekében. Egyelőre természetesen csak a mozisok szaklapjában, de hamarosan követik majd a többi hirdetési lehetőségek.

„Csupa nagy ágyú", mondja az egészoldalas szöveg, amely ezután a filmek címeit, főszereplőit, rendezőit közli, továbbá néhány dícsérő frázist. Ennyiből természetesen nem lehet ítéletet mondani és kötelező objektivitásunk tiltja a prejudikálást. De azért van néhány momentum, amelyből lehet talán némi következtetést levonni.

Nem akarunk most kitérni arra, hogy kevés jóval biztatnak az ilyen címek, mint például *Férfiak veszedelme, Amit egy leány akar, Gyilkos szerelem, A táncoló hölgy* stb., stb., mindössze annyit bátorkodunk szerényen megjegyezni, hogy a lista felsorolja a *Vacsora nyolckor* című filmet is, amelyhez pedig már volt „szerencsénk"(?) és amelyről bátorkodtunk őszinte véleményünket megírni. Ha a „nagy ágyú" is ilyen lesz, akkor megértjük, *miért térdel első mancsait könyörgésre kulcsolva a hirdetés fejlécén Metróék oroszlánja.*

Lélekrombolás a kismozikban

Ösztönszerűen féltem mindig az ú. n. másodhetes moziktól, soh'se is látogattam őket. Pedig milyen csábító műsort hirdet a legtöbbje és milyen olcsó helyárakat. Egyszerre két nagy slágerfilm, folytatólagosság, addig ülsz benn, míg jól esik, első hely nem drágább pengőnél: egyszer már ki kell tapasztalni, milyen is egy ilyen „nép"-mozi, argot-val muzi — belülről.

Szóval elmentem egy szép este nem is a kültelekre, csupán mondjuk a külső Rákóczi út (az is benn a város szívében) egyik „nagy" mozgójába.

Előkelő jassz-publikum tolongott a foájéban, s mikor becsengették a közönséget, kabátban — kalappal a fejükön ült le a nagyrésze. Az első impresszió az orrhoz szólt. Bocsánat a kissé nehéz fajsulyú szóért, de meg muszáj mondani: *bűz*, kimondhatatlanul orrfacsaró büdös volt a teremben. Egészen biztos, hogy a különböző miazmák ebben a levegőben fittyet hánytak az összes egészségügyi rendelkezéseknek, valósággal bacillus-tenyészde ez a mozi és ha humorizálni akarnék, azt mondanám, bizonyára előkelő orvosi körök fizetik a moziszemélyzetet, hogy ne szellőztessenek, s így az emberi kigőzölgés komprimált masszája innen kivonható és tanulmányozható legyen.

Ebben a bűnösen bűzös atmoszférában jött a film, amely természetesen a publikum jassz-ingeréhez szabódik és a legvadabb rablóhistóriákat mutatja be.

És most erről akarok szólani.

Meglepő, hogy az amúgy is lefelé tendáló erkölcsök között ilyen filmeket a cenzura átenged. Ezek a filmek a rablásra, lopásranevelés szabad iskolái. Itt hős a gyilkos, a rabló, nincs

film legalább percenként 4—5 gyilkosság nélkül és ez az álromantika szatmálja a mozilátogató ifjúságot, amelyről csodálom, hogy egy-egy ilyen film után nem kap kedvet azon nyomban valami kis útonálló „kalandra" à la Tom *Flapp*. De eszik is ezek a nagyrészt munkanélküli ifjak és hölgyeik tele szájjal-szívvel a „Végzetes dübörgés", vagy „Ház ötvenötödik" kalandja című filmeket.

Hol vannak a különböző erkölcsfelügyelő és nevelő hatóságok, intézmények, fórumok, miegyebek, hogy az ifjúságnak ezt a végzetes félreirányítását, amelynek az amerikai filmmanipulánsok: Zukor és társai a főbűnösei — megakadályozzák? Vagy tényleg ez kell-e a fiatalságnak? Irtózatos lélekrombolás megy végbe a filmfronton, tessék elhinni.

Végre valami jó Ufáéknál

Az *Extázis* megtörte a rossz filmek sorát. Igen jó, nagyon időszerűen komponált és megcsinált alkotás. A kényes témát ízléstelenség-mentesen oldja meg. Az élet parancsoló ereje, ez lenne frázisszerű címe a filmnek, mert ezt az erőt, ezt a szükségszerűen még a halálon keresztül is diadalmaskodó ősenergiát szimbolizálja a film, amelyben győz a fiatalság teremtő ösztöne, diadalmaskodik a munka, a létet előrelendítő lüktető akarás. Szereplői nagyok jók, minden nehéz helyzetben is megállják a helyüket. Kár, hogy nincs átfogóbb reklámja ennek a produkciónak, biztosan nagyobb és általánosabb sikere lehetne.

Mintaszerü a Terézköruti Színpad

műsora és a műsor rendezése. Annyi finom ötlet egy rakáson, annyi jóízű humorral tetézett kitűnő előadás, hogy egyest kell adni *Vadnainak, Kővárynak,* s az egész gárdának érette. Más színházban örökös a krákogás, feszengés, itt még tüsszenteni is elfelejt a publikum (pedig elég hideg a nézőtér), olyan megszakításnélküli, ötletesen egybekapcsolt a programm. Meg is telik a kis színház estéről-estére, amit őszinte örömmel állapít meg mindenki, aki szereti az igaz művészi törekvéseket, még akkor is, ha azok a humor jegyében jelentkeznek.

Klubok a művészet potya élvezetére

Furcsa kérdés! Hogyan, hát a művészet alanyai, a művészek a levegőből élnek? Lehetséges, hogy tudásukat, amely a közért adatott nékik, ugyanez a köz, amely profitál belőlük, ingyen élvezhesse? Mert, ha így van és a következőkből ez derül ki, akkor ez nagyon beteges jelenség, amelynek véget vetni, kötelesség.

Pesten találták ki. Összeáll néhány feltűnési hajlandósággal megáldott ifjú ember és baráti körét „klubbá" verbuválja össze. A cím gyorsan itt van, mondjuk: Művészetek Barátainak Egyesülete. Az engedély majd adódik hozzá. Elnök is akad, kitűnő nevű ember egyébként, de ezer más elfoglaltsága bizony nem igen engedi, hogy a dolgok mélyére nézzen. Szóval a főkiagyalók bérelnek a baráti kör pénzén és a széphangzású címen egy helyiséget, mondjuk épen az Erzsébet téren. És fejükbe veszik, hogy ők most ingyen fogják élvezni, lévén a művészetek barátai, a művészeteket. Elindul tehát a legagilisabb és megy sorra kilincselni a művészet reprezentánsait, írókat, színészeket. A cím hangzatos, a célt szépen ki lehet színezni, s mindig akad egypár művészember, aki bedül, s a kultúrális cél kedvéért beleegyezik, hogy eljőjjön egyszer. El is megy, talál is ott néhánytíz művészetbarátot, a kis terem egész tömöttnek látszik, szépen megtapsolják már előre is, fel is lép, nagy sikere van, utána egy feketenyakkendős fiatalember kinevezi őt hazánk nagy egyéniségének és szépen megköszöni a fellépését. A művész ezmegy, de előzőleg ruhatárt fizet, majd kapupénzeket, taxit és másnap a felesége megkérdi tőle, hogy lesz-e keddre ebédreval ó?

Nem tudjuk, hány ilyen pesti „okosok" által vezetett klubocska létezik Budapesten, de szörnyű ildomtalanságnak bélyegezzük a magyar művészemberek ilyetén kihasználására szervezett akciókat. És, ha lehet, egész tisztelettel, védelmet is kérünk ellenük.

Hantos és az osztalék

Nem mondjuk, hogy nem kedvelt ember a v. államtitkár úr, aki olyan egészen mélyen merült ez utolsó évtized folyamán a banki tengerekbe. *Tébe*-alelnöki minősége is azt igazolja, hogy van szava, hangja a bankpiacon, annak dacára, hogy saját intézete nincs az elsők (középsők?) sorában.

Más kérdés, hogy épen az osztalék nehéz problémáját illetően kell-e a tanácsa a nagy intézeteknek, amelyek, ha jól tudjuk, eddig is úgy nélkülözték *Hantos* buzgalmát, hogy egy falat kenyerük sem veszett bele. A sokszínű bankvezért azonban ez a tény nem érinti. Kiáll a fórumra és tanácsokat osztogat. Mit csináljanak a nagybankok! Hogy fizessenek, minél többet fizessenek! Hogy így, hogy ezt csinálják, — ontja tanácsait jobbra-balra.

Szép a buzgalom, nagyon dícséretes, tanácsadásból már régen egyest kapott *Hantos* Elemér.

Viszont van egy kedves régi közmondás, amelynek csupán töredékét idézzük, amikor megkérdezzük, hogy áll a saját portájával a mélyen tisztelt főtanácsosztó úr?

Vajjon mit produkál majd *részvényesei felé* a *K. L. P.?* No, vajjon mennyit?

Qui vivra, verra!

Jubileumok a Vagon Lits-nél

Nevezetes jubileumhoz érkezett el *Hauser Károly*, a Vagon Lits, felügyelője, akit a vállalat igazgatósága és tisztviselőkara meleg és bensőséges ünneplésben részesített a közelmultban, abból az alkalomból, hogy *Huybert Lajos* főpincérrel együtt 25 év óta állanak a vállalat alkalmazásában. A két érdemes alkalmazott tiszteletére reggelig tartó bankettet rendeztek, amelyen a wieni igazgatóság is képviseltette magát és a jubilánsokat értékesebbnél értékesebb ajándékokkal halmozták el, ezzel is kifejezést akarván adni a becsülettel és hűséggel szolgáló alkalmazottak személyének.

Itt írjuk meg, hogy értesülésünk szerint, a Vagon Lits-nél újabb jubileumra készülnek, amennyiben *Palásti* Gyula, főellenőr, *Schuszter* Alfonz, állomásfőnök és *Borka* Illés, felügyelő, ugyancsak 25 év óta állanak a vállalat alkalmazásában

A Polgári Ser virágoskerje

amely tulajdonképen a vezér sajátja, virággal látja el a vállalat alkalmazottjait. Öméltósága olcsón adja a növényeit, nagyon szép vonása ez a vezérdirektor úrnak. Viszont egyebütt nem ilyen lojális alkalmazottjaival szemben. Nem engedi például a férjhezmenést. Jaj annak az ifjú hölgynek, aki ilyen bűnbe esik. Errevonatkozó szigorú rendeletét érdemes lenne közismertetni, hadd lássák, hogyan értelmezik a magyarság előretörésének gondolatát egyesek, akiken bizony múlnék, hogy fejlődjön, hogy szaporodjon a magyar.

MOZAIK

Enni tessék!

A vendéglősök a közelmultban disznótorversenyt rendeztek. Elvégre, ha Amerikában távtáncversenyt és fánülési versenyt tarthatnak, miért ne tarthatnának Budapesten disznótorversenyt. Az amerikai versenyekkel szemben a pesti versenynek nem az volt a célja, hogy eldöntse, ki süti-főzi leghosszabb ideig a disznótort, hanem, ki csinálja a legjobban. Névleg és hivatalosan tudniillik. Mert valójában mindenki úgy érezte, hogy ez a verseny tulajdonképen evési propaganda. A budapesti vendéglősök összeálltak, hogy felhívják a közönséget: enni tessék!

Az ötlet kétségtelen nagyon jó és nagyon helyes. Legfeljebb kissé időszerűtlen. Túlkorai. Ma ugyanis az emberek nagy többségben nem azért nem esznek, mert leszoktak róla, elfelejtették, hanem mert nincs miből. De ha nem is olyan túlhosszú ideig így folynak tovább a dolgok, akkor elkövetkezhetik az evési propaganda alkalmas pszichológiai pillanata. Amikor ugyanis az embereknek a gazdasági életbe beütött deus ex machina következtében esetleg már lenne miből, de a gyakorlat évtizedes hiánya miatt teljesen leszoktak már az evésről, elfelejtették, kiment a divatból, ködössé vált a fogalma. Akkor lesz majd helyénvaló és sikeres az evési propaganda.

Egyébként azonban nagyon szép gondolat volt ez a disznótorverseny. Rendszeresíteni kellene és más foglalkozási ágakban is meghonosítani. A szabók például ruhaversenyt rendeznének, az asztalosok bútorversenyt, a könyvkiadók könyvversenyt. Hogy az emberek felfigyeljenek, ráeszméljenek, eszükbe jusson ismét: jé, így is lehet, lehet jóllakni, rendesen öltözködni, ízléses otthonban élni, könyvet olvasni, színházba menni, kultúrálódni, lehet élni is, nemcsak vegetálni. Akkor talán feleszmélnének.

De ezt azután gyorsan kell megcsinálni. Mert ne feledjük el, már egy egész generáció nőtt fel, amely mindenből semmit sem tud, semmit sem élt át: tehát semmit sem hisz. Ha elkésnek vele, ha már csak olyanok lesznek, akik születésük óta nem éltek, csak vegetáltak, könnyen úgy járhatnak a jószándékú propagálók, akik az életet hirdetik, hogy naiv álmodozóknak tartják őket, akiket a bolondokházába kell csukatni.

IRODALOM

Szegő István: Kenyéren és vízen.

Igy kezdi: *„Tudom, hogy nincs szükség versre...“* Fájdalmas igazságok csendülnek ki ezekből és a következő sorokból, amelyeket őszinte érzések diktálnak a fiatal költő tolla alá. Tehetséges ember. Szomorú, hogy ma nem kell a vers, ahogy ő is mondja. De az ő verseit el kell olvasni, mert szívből jöttek és szívhöz szólnak. Van-e ennek a költőnek kenyere? Azért kérdezzük, mert ma a tehetségtelenség ordító sikerei között úgy érezzük, hogy ezen a földön kell, hogy adódjék bor, búza és békesség Szegő Istvánnak is. Félünk, hogy frázisszerűen hangzik, ha azt mondjuk, hogy ez magyar érdek. Miért? A kultúrális felsőbbség miatt.

Nyomdászköltő

verseskötete fekszik előttünk. Költészetének első termését bocsátotta útra *Harangozó Antal*, aki a robotos munka végeztével, föllállva a szedőgép mellől, mindegy, hogy hol, verset ír. Miért? Mert elhivatottsága ösztönzi erre.

Szólok hozzád, Bánat-asszony a versesköny címe, amelyből első olvasásra is megállapíthatjuk, hogy *Harangozó Antal* írásköltészete értékben jelentős alkotás, mert a dolgozó ember vágya, akarása hajtja a költészet felé. Ez az akaratvágy őszinte, becsületes és mindenképen figyelmet érdemel.

Bárdos úr nyilatkozik

egyesülete, a *Rokkantegylet* ügyeiről és mindent cáfol. Az egyesület nem vesz semmit, az egyesület nem csinál semmit, nem igaz semmi és így tovább. Ezzel szemben a *Hermes* biztosító hallgat és hallgatnak egész érdekes módon az intézmény legelső érdekeltjei, a betévők, főleg, akik annakidején nehéz és jó aranykoronákat raktak be az intézmény kasszájába. (Most hangot se arról — egyelőre — mit kaptak eme buzgalmukért aggságukra és rokkantságukra vissza.)

Ami történik azonban a *Rokkantegyesülettel*, erősen cirkuszi jellegű.

Közérdek, hogy végre teljes világosság derüljön ennek az intézménynek ügyeire.

Tiszta vizet a Rokkantegyleti pohárba!

D. Dormándi Ede és *Dr. Kálmán Zoltán* szegedi zeneszerző január 17-én nagysikerű közös szerzői estét tartott Szegeden, melynek keretében *Cselényi József, Utry Anna* és *Balogh Klári* szegedi primadonna léptek fel.

Az est szép sikereket hozott a két fiatal szerzőnek. Különösen *D. Dormándinak* erre az alkalomra írt konferansza, melyet *Balogh Klári* mondott el — aratott nagy tetszést.

Harmincad uccai bank. 1934. 1. Ugy van, jól méltóztatik tudni. 2. Balázs, ez is helyts. 3. Már nem sokáig. 4. Valószínűleg március elején. 4. Már nincs részletüzlet. 5. Szívesen látjuk. Üdvözöljük. — *H. Gy. Wurm ucca.* Nemrég vette a házat, így valószínűleg sokat keresett azon az üzleten. Mi azonban nem irigyeljük tőle, s tanácsoljuk, Ön se irigyelje. — *Idegenforgalmi érdiklődésre.* 1. *Kovácsházy.* 2. Kurfürst. 3. Az egyik azt mondja, hogy a másik ideája volt. 4. Élett végéig, viszont — ez a mi egyéni szerény véleményünk — fa még nem nőtt az égig. Várjuk be a júliust. Azután ismét írjon. Talán már változott lesz a szituáció. — *B. János, Kőbánya.* Csodálatos! Ezt nem hittük volna. Legyen egyszer szerencsénk. — *Debreceni úriasszony.* Igen, az ő fia. Inkább erélyes, mint koncepciózus. De az nem baj — annál a rokonsági köttléknél. Kezeit csókoljuk Asszonyom. — *Veszprém, S. S.* Nagyon köszönjük. Boltot nem ajánlunk, ne haragudjék. — *Z. D. Rádiósember.* Mi is hallottuk, milyen nívótlan volt. Sajnos, ezen nehéz változtatni. — *Többeknek:* Válasz részint levélben, részint a következő számban.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
LUKÁTS ELEMÉR
Helyettes szerkesztő:
BÁNYÁSZ KÁLMÁN.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII., Déry ucca 10. IV. 10. — Telefon: 34-9-23.
Előfizetési ár egy évre (kiadványainkkal együtt) 40.— P.
Póstatakarékpénztári csekkszámla: 34.255.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Arany János irodalmi és nyomdai rt., Budapest VIII., Szentkirályi ucca 23. — (Műszaki igazgató: Richter Márton)